

Nr 24.

Ankom till riksdagens kansli den 23 februari 1926 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t under fjärde huvudtiteln gjorda framställningar m. m.
(1:a avd.)

1:o) I förslaget till riksstat för budgetåret 1926—1927 har Kungl. Maj:t under fjärde huvudtiteln (punkt 42) av det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 7 januari 1926 upptagit ordinarie reservationsanslaget till fält- och fälttjänstövningar med oförändrat belopp, 640,000 kronor.

Fält- och fälttjänstövningar.
[42.]

Uti en inom första kammaren av herr *C. G. Hammarskjöld* väckt motion (nr 115) har emellertid hemställts, att riksdagen, med ändring av 1926 års statsverksproposition, måtte besluta, att i riksstaten för budgetåret 1926—1927 upptages: Fält- och fälttjänstövningar, ordinarie reservationsanslag 738,000 kronor.

Motion.

Till stöd för sin framställning har motionären anfört följande:

»I 1926 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, äskas till fält- och fälttjänstövningar för budgetåret 1926—1927 samma anslag, som finnes upptaget i 1925—1926 års riksstat, eller 640,000 kronor.

Sedan nytt allmänt resereglemente den 18 juni 1925 utfärdats, skall emellertid den provisoriska förhöjning av dagtraktamenten, vilken sedan år 1918 utgått ur extra anslag, bortfalla, samt traktamentskostnaderna från och med budgetåret 1926—1927 i sin helhet bestridas av respektive ordinarie anslag. Arméförvaltningen beräknar, såsom anföres i propositionen under avlöningsanslaget, i anledning härav en ökning av 70 procent å de för traktamentskostnaderna avsedda anslagsposterna. Då dessa kostnader enligt förd statistik hittills å anslaget till fält- och fälttjänstövningar uppgått till omkring 140,000 kronor, kommer ökningen sålunda att omfatta 70 procent av detta belopp eller 98,000 kronor.

Enligt 1925 års härorganisation avses till fält- och fälttjänstövningar årligen 700,000 kronor. Även om detta ökade belopp icke redan nu bör läggas till grund för beräkningarna, synes dock det anslag, vilket riksdagen under en följd av år ansett erforderligt för fält- och fälttjänstövningar, icke under budgetåret 1926—1927 böra minskas. I verkligheten komma dock, för den händelse Kungl. Maj:ts proposition skulle vinna riksdagens bifall, de medel, som ställas till förfogande för utförande av fält- och fälttjänstövningar, att minskas med de nytillkomna traktamentskostnaderna. På grund härav synes anslaget för att utgå oförändrat böra upptagas till (640,000 + 98,000 =) 738,000 kronor.»

Av statsrådsprotokollet (sid. 155 och 156) framgår, att chefen för generalstaben i skrivelse till arméförvaltningens intendentsdepartement den 20 juli 1925 beträffande förevarande anslag anfört, att då kostnaderna för de genom generalorder nr 667/1925 anbefallda fälttjänstövningar torde komma att taga i anspråk största delen av de medel, som under budgetåret 1925—1926 funnes disponibla å anslaget till fält- och fälttjänstövningar, några besparingar av betydelse icke kunde beräknas för budgetåret 1926—1927. Enligt 1925 års härorganisation avsåges årligen 700,000 kronor till fält- och fälttjänstövningar. Med hänsyn till att 1925 års härorganisation under nästa budgetår i väsentliga delar icke vore genomförd, erfordrades under detta ett större anslag än ovan nämnt belopp. På grund härav hade chefen för generalstaben hemställt, att anslaget i fråga för budgetåret 1926—1927 måtte upptagas med 1,050,000 kronor.

Arméförvaltningen har framhållit, att en ökning av nämnda belopp, 1,050,000 kronor, syntes bliva erforderlig på grund därav, att anslaget till förhöjning av dagtraktamenten komme att försvinna. Under åberopande av vad därom anförts under avlöningsanslaget, föreslog arméförvaltningen en ökning med 70 procent av det belopp — omkring 140,000 kronor — som enligt förd statistik motsvarade de ursprungliga traktamentskostnaderna, vilken ökning sålunda skulle uppgå till 98,000 kronor. Med stöd av vad ovan anförts hade arméförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1926—1927 upptaga ordinarie reservationsanslaget till fält- och fälttjänstövningar med sammanlagt (1,050,000 + 98,000 =) 1,148,000 kronor.

Departementschefen har anfört, att han av statsfinansiella skäl funne sig förhindrad att biträda de framställda förslagen om ökad medelsanvisning, och har förordat anslagets bibehållande vid nuvarande belopp. Han ansåge sig så mycket hellre kunna intaga denna ståndpunkt, som till förfogande stående medel möjliggjort anordnande av större fälttjänstövningar under vart och ett av de tre sist förflutna åren, vadan några mera betydande olägenheter icke borde bliva förenade med ett eventuellt inställande av dylika större övningar hösten 1926.

Utskottets
yttrande.

Utskottet får erinra om att i den till 1925 års riksdag avlätna propositionen nr 50 angående försvarsväsendets ordnande anslaget till fält- och fälttjänstövningar beräknats efter genomförd omorganisation komma att utgå med ett belopp av 700,000 kronor. Häremot framställdes från riksdagens sida icke någon erinran.

Då den av motionären omförmälda förhöjningen av traktamentena avsetts att för framtiden bestridas av det ordinarie anslaget till fält- och fälttjänstövningar, utan att, på sätt i fråga om andra anslag skett, någon häremot svarande ökning av anslagets belopp åtminstone för budgetåret 1926—1927 ifrågasatts, skulle de medel, som för ändamålet komma att stå till förfogande för nämnda budgetår, understiga dem, som anvisats för budgetåret 1925—1926. På grund härav och med hänsyn till betydelsen av dessa övningar har utskottet ansett goda skäl tala för att i så måtto tillstyrka motionen, att å

förevarande anslag för budgetåret 1926—1927 anvisas åtminstone det belopp, som enligt de i propositionen nr 50 angivna grunderna beräknats skola efter genomförandet av den nya organisationen komma att utgå, eller 700,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och herr C. G. Hammarskjölds förevarande motion I: 115 må för budgetåret 1926—1927 höja ordinarie reservationsanslaget till fält- och fälttjänstövningar, nu 640,000 kronor, med 60,000 kronor till 700,000 kronor.

2:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4³) att för anordnande av luftförsvarsövningar för budgetåret 1926—1927 anvisa ett extra reservationsanslag av 36,000 kronor.

Luftförsvars
övningar.
[43.]

Utredningen i ärendet förekommer i statsrådsprotokollet sid. 156—157.

För anordnande av luftförsvarsövningar har riksdagen för vart och ett av budgetåren 1924—1925 och 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 30,000 kronor.

Den nu föreslagna höjningen av anslagsbeloppet är beroende av att trakamentskostnaderna, vilka tidigare delvis bestritts av särskilt anslag, numera i sin helhet beräknats skola belasta förevarande anslag.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må för anordnande av *luftförsvarsövningar* för budgetåret 1926—1927 anvisa ett extra reservationsanslag av 36,000 kronor.

3:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 48) att öka ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m., nu 3,520,000 kronor, med 2,011,000 kronor till 5,531,000 kronor.

Vapen och
ammunition
m. m.
[48.]

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 164—167 av återopade statsrådsprotokollet.

Ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m. har i riksstaten för innevarande budgetår upptagits med 3,520,000 kronor. Härjämte har till förstärkning av nämnda anslag för samma budgetår anvisats 2,309,000 kronor. För de med förevarande anslag avsedda ändamålen står alltså till förfogande ett belopp av tillsammans 5,829,000 kronor. Vidare hava för samma budgetår såsom extra anslag anvisats 80,000 kronor till teknisk utrustning, varjämte till åtgärder för industriens krigsberedskap ett belopp av 70,000 kronor ställts till artilleridepartementets förfogande av särskilt för sådant ändamål anvisat anslag.

För budgetåret 1926—1927 har medelsbehovet för samtliga ovanberörda ändamål beräknats under det ordinarie vapenanslaget och upptagits med tillhoppa 5,531,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

I detta sammanhang har utskottet velat erinra om att, på sätt departementschefen i statsrådsprotokollet sid. 7 framhållit, beträffande ett flertal ordinarie reservationsanslag under huvudtiteln alltsedan kristidens inträde tillämpats det förfaringssättet, att de ordinarie anslagen beräknats i stort sett utan hänsynstagande till de av prisstegringen föranledda merkostnaderna samt särskilda förstärkningsanslag anvisats till täckande av berörda merkostnader. Med hänsyn till den stabilisering av prisläget, som numera inträtt, har tillräckliga skäl för en dylik anordning synts departementschefen icke vidare förefinnas, utan borde enligt departementschefens mening i riksstaten för nästkommande budgetår en omräkning av ifrågavarande ordinarie anslag till överensstämmelse med den verkliga prisnivån äga rum.

Utskottet delar den av departementschefen uttalade uppfattning rörande sättet för beräkningen av berörda anslag. På grund härav och då utskottet icke funnit anledning till erinran mot det äskade anslagsbeloppet, får utskottet hemställa,

att riksdagen må öka ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m., nu 3,520,000 kronor med 2,011,000 kronor till 5,531,000 kronor.

Engångs-
kostnader för
anskaffning
av artilleri-
materiel.

[49.]

4:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 49) att *dels* till bestående av engångskostnader för anskaffning av artillerimateriel för budgetåret 1926—1927 anvisa ett extra reservationsanslag av 985,000 kronor, *dels* ock medgiva, att för samma ändamål må tagas i anspråk 933,460 kronor 97 öre av det utav 1914 års senare riksdag beviljade anslaget till övning vid armén av årsklassen 1914 yngre.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 168—170 av åberopade statsrådsprotokollet.

Enligt 1925 års riksdags beslut i fråga om försvarsväsendets organisation beräknades såsom engångskostnad för anskaffning av artillerimateriel, utöver av nämnda års riksdag för dylik anskaffning anvisade medel, ett belopp av 19,188,000 kronor enligt följande fördelning.

Luftvärnsmateriel	kronor	1,900,000: —
Kulsprutegevär	»	4,400,000: —
Kulsprutor	»	2,400,000: —
Kulsprutor och kulsprutegevär enligt utskottets ökningsförslag	»	250,000: —
Gasskydd	»	620,000: —
Motorisering av visst artilleri	»	3,000,000: —
Mät- och observationsmateriel för artilleriet	»	248,000: —
Diverse artillerimateriel	»	400,000: —
Infanteriartilleri	»	150,000: —
Mobiliseringsammunition	»	2,500,000: —
Industriens krigsorganisation	»	2,000,000: —
Meteorologiska instrument för arméns väderlekstjänst	»	120,000: —
Strålkastare för luftvärnsartilleriet	»	500,000: —
Ballongmateriel	»	300,000: —
Stridsvagnar	»	400,000: —

Summa kronor 19,188,000: —

Då ifrågavarande engångskostnad avsåge att fördelas på en tid av tio år, erfordrades sålunda för ändamålet ett belopp av i genomsnitt 1,918,800 kronor för år.

Beträffande det för budgetåret 1926—1927 erforderliga beloppet för här ifrågavarande ändamål har departementschefen anfört följande.

»Vad därefter angår anslaget till artillerimateriel, finner jag mig böra tillstyrka, att det av arméförvaltningen föreslagna beloppet, 1,918,800 kronor, ställes till förfogande, och torde av skäl, som ämbetsverket anfört, beloppets fördelning å olika slag av materiel få bestämmas av Kungl. Maj:t, dock givetvis med iakttagande av att det för varje materielslag beräknade totalbeloppet icke överskrides.

Emellertid torde det icke vara nödvändigt att av riksdagen äska ett anslag å hela det av arméförvaltningen föreslagna beloppet, 1,918,800 kronor. Å det av 1914 års senare riksdag under rubriken »Engångskostnader för lantförsvaret» beviljade anslaget till övning vid armén av årsklassen 1914 yngre förefinnes nämligen en reservation av 933,460 kronor 97 öre, som icke erfordras för det med nämnda anslag avsedda ändamålet och som lämpligen synes böra tagas i anspråk för bestridande av de engångskostnader, varom nu är fråga. Under denna förutsättning skulle för anskaffning av artillerimateriel å riksstaten för nästkommande budgetår böra upptagas allenast ett belopp av (1,918,800 — 933,460: 97 =) 985,339 kronor 3 öre eller i avrundat tal 985,000 kronor.

Utskottet, som ansluter sig till det av departementschefen gjorda uttalandet, får hemställa,

att riksdagen må

a) till bestridande av *engångskostnader för anskaffning av artillerimateriel* för budgetåret 1926—1927 anvisa ett extra reservationsanslag av 985,000 kronor,

b) medgiva, att för samma ändamål må tagas i anspråk 933,460 kronor 97 öre av det utav 1914 års senare riksdag beviljade anslaget till övning vid armén av årsklassen 1914 yngre.

5:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 50) att öka ordinarie reservationsanslaget till byggnader, övningsfält och skjutbanor, nu 2,163,300 kronor, med 1,044,700 kronor till 3,208,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 170—178 av åberopade statsrådsprotokollet.

Ordinarie byggnadsanslaget är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 2,163,300 kronor. Härjämte har såsom förstärkningsanslag för samma budgetår anvisats ett belopp, motsvarande 50 procent av det ordinarie anslaget, eller i avrundat tal 1,081,700 kronor.

Enligt de grunder, som framlades för 1915 års riksdag, hava de årliga kostnaderna för underhållet av lantförsvarets byggnader beräknats till $\frac{1}{2}$

*Byggnader.
övningsfält
och skjut-
banor.*

[50.]

procent av anläggningskostnaderna under 1—4 året, $\frac{3}{4}$ procent under 5—8 året och 1 procent från och med 9 året.

Kungl. Maj:t har nu föreslagit, att ordinarie byggnadsanslaget måtte upptagas med till 3,208,000 kronor förhöjt belopp.

Med detta belopp avses att bestrida såväl de kostnader, som tidigare beräknats under det ordinarie anslaget, dock med viss förhöjning för, i enlighet med ovan omförmälda grunder, beräknade ökade underhållskostnader, eller 2,201,500 kronor, som ock kostnader, vilka för närvarande utgå från de till förstärkning av anslaget anvisade medel, eller $\left(\frac{50}{100} \cdot 2,201,500 =\right)$ 1,100,750 kronor. För här ifrågavarande ändamål skulle sålunda erfordras ett sammanlagt belopp av 3,302,250 kronor. Detta belopp har emellertid ansetts kunna minskas med 94,000 kronor, beräknad behållning å arrende-, jordskylds- och tomtöresmedlen samt Järvafältets arrendemedel, till 3,208,000 kronor. Denna anordning grundar sig på, att 1925 års riksdag begärt att Kungl. Maj:t skulle föranstalta om sådan förändring av det dåvarande redovisnings sättet beträffande berörda medel, att desamma från och med budgetåret 1926—1927 redovisades å riksstaten. Departementschefen har också i anslutning till riksdagens uttalande avsett, att inkomster och utgifter, som hänföra sig till ifrågavarande medel, skola från och med budgetåret 1926—1927 upptagas å särskild titel under ordinarie byggnadsanslaget.

Utskottets
yttrande.

Utskottet finner icke anledning till erinran mot den verkställda beräkningen av ordinarie byggnadsanslaget. Emellertid förutsätter utskottet, att för budgetåret 1927—1928 jämväl en särskild beräkning framläggas för riksdagen i fråga om den titel å anslaget, till vilken arrende-, jordskylds- och tomtöresmedlen samt Järvamedlen skola ingå. Med hänsyn till svårigheten, att i förväg med större säkerhet bedöma ifrågavarande inkomster och utgifter, kan givetvis en dylik beräkning icke bliva annat än approximativ. I detta sammanhang har utskottet velat uttala sin förväntan att allenast sådana underhållskostnader, som äro oundgängligen nödvändiga för att hindra att skada uppkommer, nedläggas å de kasernetablissemang och byggnader i övrigt, som skola av försvaret överlätas å andra myndigheter, eller å vilka förändringsarbeten skola vidtagas.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må öka ordinarie reservationsanslaget till byggnader, övningsfält och skjutbanor, nu 2,163,300 kronor, med 1,044,700 kronor till 3,208,000 kronor.

Flottans
krigsbered-
skap och
övningar.

6:o Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 100) att öka ordinarie reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar, nu 4,142,800 kronor, med 320,200 kronor till 4,463,000 kronor.

[100.]

Utredningen i ärendet förekommer i statsrådsprotokollet sid. 252 och 253.

Vid beräkning av anslagsbehovet för flottans krigsberedskap och övningar under budgetåret 1926—1927 har departementschefen ansett sig böra följa de i proposition nr 50 till 1925 års riksdag framlagda grunderna. Departementschefen förutsätter sålunda, att ändrade bestämmelser rörande personalens särskilda förmåner under sjötjänstgöring, medförande en årlig minskning i anslagsbehovet av omkring 155,000 kronor, skulle träda i tillämpning med nämnda budgetårs ingång. Medelsbehovet för budgetåret 1926—1927 skulle alltså utgöra 4,463,000 kronor, vilket belopp i sin helhet borde anvisas under det ordinarie anslaget.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot sättet för beräkningen av förevarande anslag, får hemställa,

att riksdagen må öka ordinarie reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar, nu 4,142,800 kronor, med 320,200 kronor till 4,463,000 kronor.

7:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 101) att öka ordinarie reservationsanslaget till kustartilleriets krigsberedskap och övningar, nu 512,400 kronor, med 68,600 kronor till 581,000 kronor.

Kustartilleriets krigsberedskap och övningar.

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet sid. 253 och 254.

[101.]

Då det är avsett att lämna kustartilleriets organisation i huvudsak orubbad intill tiden omkring den 1 november 1926, syntes det departementschefen icke böra ifrågasättas att redan dessförinnan inskränka kustartilleriets övningar. Däremot borde sagda övningar under återstående del av budgetåret bedrivas allenast i den omfattning, som svarade emot den nya kostnadsberäkningen.

Enligt uppgift av chefen för kustartilleriet hade under åren 1922, 1923 och 1924 i medeltal av anvisade medel under månaderna juli—oktober förbrukats 68 procent och under månaderna november—juni 32 procent.

Anslaget skulle alltså beräknas till $(0.68 \times 690,100 + 0.32 \times 350,000 =)$ 581,268 kronor eller i avrundat tal 581,000 kronor, vilket belopp i sin helhet borde upptagas under det ordinarie anslaget.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må öka ordinarie reservationsanslaget till kustartilleriets krigsberedskap och övningar, nu 512,400 kronor, med 68,600 kronor till 581,000 kronor.

8:o) Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 102) hemställer utskottet,

att riksdagen må minska ordinarie reservationsanslaget till krigsövningar vid kustfästningarna, nu 20,000 kronor, med 5,000 kronor till 15,000 kronor.

Krigsövningar vid kustfästningarna.

[102.]

Lega och furagering m. m. av hästar vid kustartilleriet. 9:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 103) får utskottet — under erinran om att förevarande anslag tidigare under en följd av år upptagits med 75,000 kronor, men nu på grund av kustartilleriets omorganisation kunnat minska — hemställa,

[103.]

att riksdagen må till *lega och furagering m. m. för hästar vid kustartilleriet* för budgetåret 1926—1927 anvisa ett extra anslag av 36,300 kronor.

Underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m. 10:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 106) att öka ordinarie reservationsanslaget till underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m., nu 3,000,000 kronor, med 3,000,000 kronor till 6,000,000 kronor.

[106.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 259—264 av åberopade statsrådsprotokollet.

Motioner. I sammanhang med förevarande ärende har utskottet till behandling förehått

dels en av herr *E. A. Bernström m. fl.* inom andra kammaren väckt motion (nr 228), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att anslaget för underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m. skall utgå med av marinförvaltningen föreslaget belopp, nämligen 7,473,000 kronor, dock att, därest riksdagen bifaller Kungl. Maj:ts förslag om skeppsgossekårens i Marstrand förflyttning till Nya Varvet, det nu angivna beloppet skall minskas med den summa, som i marinförvaltningens beräkning uppförts för ett av logementsfartygen Götas och Thules grundliga översyn;

dels ock tvänne likalydande motioner väckta, den ena inom första kammaren (nr 39) av herr *M. Leander* och den andra inom andra kammaren (nr 52) av herr *O. Jeppsson*, vari hemställts, att riksdagen — förutom det för underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m. av departementschefen begärda ordinarie anslaget av 6,000,000 kronor — ville i enlighet med marinmyndigheternas förslag för iståndsättande av pansarbåten Oscar II:s pannor m. m. bevilja ett extra anslag å 460,000 kronor att med hälften utgå under budgetåret 1926—1927 och med andra hälften under närmast följande budgetår.

I den av herr Bernström m. fl. väckta motionen har anförts följande:

»De arbeten, som erfordras å fartygen i fråga, äro: å Oscar II iståndsättande av ångpannor och innerbotten, å Rota reparation av pannor och däck samt å Göta och Thule grundlig översyn före deras förändring till logementsfartyg, varom statsmakterna år 1925 fattat beslut.

I frågan om iståndsättande av pansarbåten Oscar II torde följande vara att erinra.

Antalet pansarbåtar i kustflottan har sedan 1914 minskats från 9 till 4, med andra ord: kustflottans huvudstyrka har på 11 år reducerats *med mer än hälften*. Någon ersättning för de för åldersstrecket fallna, till lokalstyrka eller materielreserv överförda pansarbåtarna torde å andra sidan icke kunna

bliva insatt i kustflottan förrän tidigast år 1930, enär — huru 1927 års riksdagsbeslut än utfaller — något större artillerifartyg icke lär kunna färdigbyggas inom landet på mindre tid än 3 år. Med hänsyn till nu anförda omständigheter synes det vara av särskild vikt att väl underhålla den pansarbåtsmateriel, som ännu återstår, nämligen främst de 3 fartygen av Sverigetyp, men därjämte även Oscar II, den enda pansarbåt av äldre typ, vilken ännu icke passerat åldersgränsen, och vars bibehållande i kustflottan under någon tid framåt även i betraktande av dess stridsvärde i övrigt synes fullt berättigat.

Därest icke Oscar II iståndsättes, innebär detta en faktisk nedsättning i numeriskt avseende med en fjärdedel av hela kustflottans nuvarande huvudstyrka.

Kostnaderna för Oscar II:s iståndsättande beräknas till 460,000 kronor och föreslås av marinförvaltningen att fördelas lika på budgetåret 1926—27 och 1927—28. Då dessa kostnader synas mig jämförelsevis ringa i förhållande till det tillskott i försvarskraft, som bibehållandet av fartyget — därest det underhålles — i kustflotta och sedermera i lokalstyrka under flera år framåt innebär, anser jag, att det av Kungl. Maj:t föreslagna anslaget för underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m. bör ökas med av marinförvaltningen för Oscar II:s iståndsättande angivet belopp.

Depåfartyget Rota överfördes enligt riksdagens beslut sistlidet år till materielreserven. Då detsamma alltjämt avses att användas såsom depåfartyg, torde det dock tillvidare böra så underhållas, att det är beboeligt och kan förflytta sig, d. v. s. böra dess däck och pannor vid behov repareras, och anser jag, att det av Kungl. Maj:t föreslagna underhållsanslaget på denna grund bör ökas med det av marinförvaltningen för Rotas reparation angivna beloppet.

För Götas och Thules förändring till logementsfartyg anvisades av 1925 års riksdag särskilda medel. Ett av dessa fartyg förutsattes då att förläggas till Marstrand såsom ersättning för logementsfartyget Norrköping. I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, sid. 269) föreslås, att den i Marstrand förlagda skeppsgossekåren skulle förflyttas till Nya Varvet, och anföres i samband därmed, att det ifrågavarande logementsfartyget genom denna förflyttning icke längre skulle bli erforderligt. Om än med ett i angiven riktning fattat beslut det ena av de båda logementsfartygen icke längre erfordrades, så följer dock enligt mitt förmenande icke därav, att även det andra logementsfartyget blir obehövt, därest för ett år sedan behov av tvenne sådana fartyg förelegat. Jag anser därför, att i varje fall ett av de nämnda logementsfartygen och i det fallet, att riksdagen icke bifaller förslaget om skeppsgossekårens förflyttning, båda de nämnda logementsfartygen böra undergå grundlig översyn och att medel härför beviljas.»

I de av herrar Leander och Jeppsson väckta motionerna har anförts följande.

»Då fjolårets beslut i försvarsfrågan avsåg att nedbringa kostnaden under fjärde huvudtiteln, var det klart, att även flottan måste vidkännas reducering. Huruvida proportionen emellan armén och flottan vid den sålunda verkställda

nedskärningen blev rättvist avvägd, är som bekant föremål för olika meningar. Emellertid begränsades pansarskeppen till 4 st., nämligen de 3 Sverigefartygen och Oscar II. Det borde vara överflödigt att påpeka, att denna vår örlogsflottas kärna måste hållas kvalitativt god. Den representerar tillsammans ett tonnage av 28,300 ton, under det vårt land enligt överenskommelse har rätt att hålla »capital ships» till en tonnagesumma av 60,000 ton, alltså mer än dubbelt av det displacement, som verkligen förefinnes.

Enligt vad försvarsministern upplyser om i årets statsverksproposition, hade marinmyndigheterna hemställt om ett särskilt belopp av 460,000 kronor för iståndsättande av Oscar II:s ångpannor m. m. Då detta pansarfartyg ännu under flera år lär komma att ingå i den eskader, som, enligt vad ovan framhållits, måste anses tillhöra vår flottas kärna, är det att beklaga, att statsrådet icke funnit sig kunna tillstyrka denna myndigheternas hemställan utan i stället uttalat tvekan om lämpligheten överhuvud att å detta fartyg nedlägga underhållskostnader av den omfattning, som ifrågasatts. Det är svårt att förstå detta uttalande, då det berör ett fartyg, som även av försvarsministern anses böra tills vidare kvarstå i kustflottan.

Men saken har en annan allvarlig sida. Ingen har väntat annat, än att den beslutade omorganisationen av försvaret skall medföra reduktion av den civila arbetarstammen vid flottans varv. Önskligt vore dock, att övergången från det gamla till det nya kunde göras så mjuk som möjligt. Detta skulle bli fallet, om de såsom nödvändiga betraktade reparationsarbeten å Oscar II finge utföras för den av marinmyndigheterna äskade summan. Därigenom skulle arbetstillgången icke oväsentligt ökas vid Karlskronavarvet och en tid framåt åtskillig personal kunna bibehållas, som annars måste avskedas och förtidspensioneras. För staten bör det vara fördelaktigare att få behövt arbete utfört för de penningar, som utgivas, än utbetala dessa alldeles gratis och för arbetarna bättre och nyttigare att ha sysselsättning och full daglön än gå utan arbete och leva på en otillräcklig inkomst. Icke minst ur denna synpunkt har jag funnit mig böra hos riksdagen anhålla om bifall till vad av marinmyndigheterna i denna del föreslagits.»

Kungl. Maj:ts
anslagsberäk-
ning.

Anslagsbehovet för underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m. har för innevarande budgetår beräknats till 7,141,000 kronor, varav uppförts 3,000,000 kronor såsom ordinarie anslag och 4,141,000 kronor såsom förstärkningsanslag.

I den vid försvarspropositionen till 1925 års riksdag fogade anslagsberäkningen upptogs för ändamålet en sammanlagd kostnad av 5,910,000 kronor. Härifrån drogs emellertid ett belopp av 550,000 kronor, varmed anslaget ansågs kunna minskas med hänsyn till sådana besparingsåtgärder, som skulle bli möjliga genom den nya organisationens genomförande. Medelsbehovet under förevarande anslag beräknades alltså efter fullt genomförd organisation uppgå till 5,360,000 kronor. Häremot gjordes icke någon erinran från riksdagens sida.

Kungl. Maj:t har nu föreslagit, att ordinarie reservationsanslaget till underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m. måtte upptagas med ett till 6,000,000 kronor förhöjt belopp.

Vid beräkningen av detta medelsbehov har såsom utgångspunkt tagits ovanberörda, efter genomförd organisation erforderliga belopp, 5,360,000 kronor. Med hänsyn därtill, att de åtgärder i besparande syfte som, enligt vad ovan nämnts, ansetts bliva möjliga efter organisationens genomförande, endast delvis kunde under nästkommande budgetår genomföras, har departementschefen ansett, att förenämnda belopp å 5,360,000 kronor borde ökas med 275,000 kronor. Då vidare den minskning av kostnaderna för underhåll av flottans fartyg och båtar med 10 procent, som vid uppgörande av beräkningen av medelsbehovet under här ifrågavarande anslag ansetts möjlig efter genomförd organisation, ej kunde äga rum med hänsyn till stigande arbetslöner, har anslagsbehovet ökat ytterligare med 370,000 kronor. I enlighet härmed har anslaget upptagits till $(5,360,000 + 275,000 + 370,000 =)$ 6,005,000 eller i runt tal 6,000,000 kronor.

Departementschefen har i detta sammanhang anfört följande.

»Marinförvaltningen har fäst uppmärksamheten å vissa i dess utgiftsberäkning upptagna större poster, som enligt ämbetsverkets uppfattning icke vore att hänföra till ordinarie underhållsarbeten, nämligen för reparationer å fartygen Oscar II, Göta, Thule och Rota. Med hänsyn till nödvändigheten att begränsa utgifterna under anslaget har jag icke ansett mig kunna räkna med någon särskild förhöjning av anslaget på grund av omförmälda arbeten. Vad angår arbetena å Göta och Thule, får jag erinra, att 1925 års riksdag anvisat särskilda medel för dessa fartygs inredning till logementsfartyg. De här ifrågavarande underhållsarbetena skulle avse sådana reparationer, som vore nödvändiga för att omändringen av fartygen till logementsfartyg skulle kunna äga rum. På grund av omständigheter, för vilka jag i det följande torde få redogöra, förutsätter jag nu, att endast ettdera av nämnda fartyg behöver inredas till logementsfartyg, till följd varav även ifrågavarande underhållsarbeten beträffande ett av fartygen skulle bliva överflödiga. Beträffande arbetena å Oscar II och Rota anser jag mig i detta sammanhang böra uttala min tvekan rörande lämpligheten överhuvud att å dessa fartyg nedlägga underhållskostnader av den omfattning, som här ifrågasättes.»

I likhet med departementschefen har utskottet av statsfinansiella skäl ansett sig böra åtminstone för närvarande avstyrka utförandet av reparationsarbetena å pansarbåten Oscar II och fartygen Göta, Thule och Rota. Utskottet kan alltså icke biträda motionärernas förslag härutinnan.

Vidkommande frågan om redovisningen av vissa hyres- och arrendemedel, får utskottet hänvisa till vad utskottet anfört rörande arrende-, jordskylds- och tomtöresmedlen under arméns byggnadsanslag (punkt 5:o) av detta utlåtande).

På grund av vad sålunda anförts får utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot den framlagda anslagsberäkningen, hemställa,

att riksdagen må

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herrar Bernströms m. fl. ovanberörda motion II: 228, i vad den samma skiljer sig från Kungl. Maj:ts framställning, öka ordinarie reservationsanslaget till underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m., nu 3,000,000 kronor, med 3,000,000 kronor till 6,000,000 kronor,

b) avslå de av herrar Leander och Jeppsson väckta motionerna I: 39 och II: 52.

Stockholm den 23 februari 1926.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar *A. C. Lindblad, A. F. Vennersten, Oscar Olsson, J. L. Widell, C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *C. G. Ekman, E. J. G. Rosén, E. A. Hallin, G. A. Bergström, G. Kobb, C. Johansson* i Hälsingborg och *A. B. Rooth*;
från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *C. B. Jansson* i Falun, *L. J. Carlsson-Frosterud, P. M. Olsson* i Blädinge, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *A. Å. Törnkvist* i Karlskrona, *E. Kristensson* i Göteborg, *J. Jönsson* i Revinge, *B. F:son Holmgren, E. Andersson* i Prästbol, *J. Olofsson* i Digernäs och *S. Persson* i Fritorp.

Reservationer:

vid punkt 1 (fält- och fälttjänstövningar) av herrar *A. C. Lindblad, O. Olsson, P. A. Bergström, C. Johansson* i Hälsingborg, *A. Anderson* i Råstock, *C. R. Jansson* i Falun, *L. J. Carlsson-Frosterud, A. Å. Törnkvist* i Karlskrona, *E. Kristensson* i Göteborg och *E. Andersson* i Prästbol, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Utskottet, som ansluter sig till vad departementschefen beträffande förevarande anslag anført, anser sig icke för närvarande kunna tillstyrka någon ökning av anslaget till fält- och fälttjänstövningar.

Utskottet, som alltså får avstyrka den väckta motionen, hemställer,

att riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr *C. G. Hammarskjölds* förevarande motion I: 115 må i riksstaten för budgetåret 1926—1927 uppföra ordinarie reservationsanslaget till fält- och fälttjänstövningar med oförändrat belopp, 640,000 kronor.»

vid punkt 10 (underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m.) av herrar A. F. Vennersten, J. L. Widell, C. P. V. Nilsson i Gränebo, E. A. Hallin, A. R. Rooth, P. M. Olsson i Blädinge, O. Olsson i Kullenbergstorp, A. Å. Törnkvist i Karlskrona, B. F:son Holmgren och S. Persson i Fritorp, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Med hänsyn till att pansarbåten Oscar II enligt 1925 års riksdags beslut avsetts att ingå såsom en av de fyra pansarfartyg, varav kustflottan skall bestå, och då, enligt vad utskottet inhämtat, densamma icke i nuvarande skick kan utgå på expedition, har utskottet i likhet med marinförvaltningen och motionärerna ansett, att pansarbåtens pannor och innerbotten snarast möjligt böra iståndsättas. Det härför erforderliga beloppet utgör 460,000 kronor, och genom anvisande av detsamma skulle, såsom motionsvis framhållits, jämväl vinnas en välbehövlig arbetstillgång vid flottans varv i Karlskrona och eljest uppkommande arbetslöshet bland varvsarbetarna sålunda kunna i avsevärd mån motverkas. I anslutning till vad som i herrar Leanders och Jeppssons motioner begärts anser sig utskottet böra föreslå, att beloppet anvisas med 230,000 kronor under vardera av budgetåren 1926—1927 och 1927—1928.

Utskottet finner sig däremot icke kunna tillstyrka, att, såsom den av herr Bernström m. fl. väckta motionen avser, särskilda medel under budgetåret 1926—1927 anvisas även för reparation av fartygen Göta, Thule och Rota.

Vidkommande frågan om redovisningen av vissa hyres- och arrendemedel får utskottet hänvisa till vad utskottet anfört rörande arrende-, jordskylds- och tomtöresmedlen under arméns byggnadsanslag (punkt 5:o) av detta utlåtande.

Utskottet, som i övrigt icke funnit anledning till erinran mot beräkningen av förevarande anslag, hemställer,

att riksdagen må

a) med bifall till — — utskottet — — 6,000,000 kronor,

b) med bifall till de av herrar Leander och Jeppsson väckta motionerna I: 39 och II: 52 för *iståndsättande av pansarbåten Oscar II:s pannor m. m.* bevilja ett anslag å 460,000 kronor och därav för budgetåret 1926—1927 anvisa såsom extra reservationsanslag ett belopp av 230,000 kronor.